

Den danske presse og Grønland

af Mads Lidegaard

I tidsskriftets nr. 6 1975 har journalist Philip Lauritzen i en artikel om pressen og Grønland citeret et afsnit fra en tidligere debat mellem ham og mig og bl. a. citeret mig for flg.: „Ingen af jer tilhører jo den udbyttede klasse af grønlandske proletarer. Alligevel skriver I nu tykke bøger og lange artikler om deres problemer. Hvorfor?“

Lauritzen opfatter citatet som led i et indlæg om pressens ret og motiver til at skrive om grønlandske emner og kommenterer den som sådan. Jeg føler mig derfor nødsaget til for at hindre mytedannelse at præcisere, hvad mit anliggende var med de citerede ord:

PL havde postuleret en historisk dansk imperialisme i Grønland og støttet postulatet ved, som man jo gør i sådanne tilfælde, at tillægge alle fortidens danskere i Grønland de allerværste motiver til det de gjorde – og slet ikke regne med, at nogen kunne finde på at handle uselvisk, for f. eks. at hjælpe grønlænderne. Mit spørgsmål var da: Når PL selv og mange af hans ligesindede kæmper en indædt og sejg kamp for at hjælpe grønlænderne til bedre forhold og mere

ret – uden at tilhøre grønlænderens gruppe og uden tilsyneladende selv at have fordel af det, så synes PL og ligesindede jo rent faktisk at handle uselvisk – til bedste for grønlænderne – hvorfor gør de det ellers? Og hvis det er tilfældet, må de samme mennesker vel også acceptere, at folk i tidligere historiske perioder kan have handlet lige så uegenlyst, selv om de har tilhørt den undertrykkende nation. Eller sagt enklere: Hvis man selv handler ud fra gode motiver, er det uanstændigt på forhånd at gå ud fra, at andre mennesker ikke gør det.

— — Hvad selve PL's (og i samme nummer også Jakob Janussens) artikler iøvrigt angår, har jeg lyst til at knytte et par kommentarer til det spændende emne om den danske presses moralske ret til at behandle grønlandske emner.

For det første er det nok nødvendigt at skelne mellem to slags problemer. Den ene er dem, der direkte vedrører forholdet mellem Grønland og Danmark, mellem grønlænderne og danskerne. Den anden er dem, der i udpræget grad er internt grønlandske, altså et an-

liggende mellem grønlænderne indbyrdes. Lige så selvfølgelig det må være, at enhver dansker, journalist eller ikke, ytrer sig om den første slags problemer, lige så forsigtig og tilbageholdende må man være, når det gælder den anden slags. Hvis jeg har en nabofamilie og omgås den en del, så vil jeg være selvskreven til at have mine meninger om og ytre mig om alle de forhold, de to familier har til hinanden – og dem vi har fælles i forhold til omverdenen.

Men jeg skal være meget forsigtig med at blande mig i de problemer, som den anden families medlemmer har indbyrdes. Hvis de direkte indbyder mig til det og spørger om min mening, må sagen være i orden, men selv da kræver det megen delikatesse. Og jeg kan lynhurtigt ødelægge de gode naborelationer, hvis jeg ikke kan administrere min indblanding med den fornødne takt.

Det er denne skelnen og denne taktfølelse, der er så nødvendig – og ak så sjælden i dansk grønlandsjournalistik. En af de vigtigste processer i det moderne Grønland er vel nok befolkningens voksende bevidsthed om sig selv, sin egenart, sin identitet. Den indbyrdes brydning mellem forskellige grupper og strømninger i folket er en uundværlig del af denne proces. Vi danske kan gøre umådelig skade, hvis vi tramper ind i dette jomfruelige bed med vore store støvler, med al vores historiske formynderske autoritet og vores tekniske, ideologiske og økonomiske overvægt.

Det må dog for det andet indrømmes, at en bestemt gruppe af danskere indtager en særstilling, nemlig dem der selv bor i Grønland, specielt hvis de er rela-

tivt fastboende. I så fald er de jo i langt højere grad inden for i nabohuset, en del af det og derfor også fælles med grønlænderne om en hel række interne problemer af samfundsmæssig art. Lige så vel som de må respektere, at der alligevel er interne problemer mellem de egentlige grønlændere, som selv de fastboende danske må holde sig udenfor, så må vi herboende danskere respektere, at vore folkefæller i Grønland har denne særstilling som borgere i Grønland.

Endelig vil jeg for det tredje kommentere selve den journalistiske behandling af den grønlandske virkelighed. Mange pressefolk føler sig kaldede til primært at beskrive – ikke den daglige virkelighed i al dens brogede og tit udramatiske uoverskuelighed, men derimod den del af virkeligheden, som synes at være udtryk for noget forkert, noget ondt eller undertrykkende eller uretfærdigt.

Det lyder jo umiddelbart meget hæderligt, og det har i alt fald den journalistiske fordel, at den slags er langt mere spændende og let at lave sensationer på end den uheroiske dagligdag.

Men faren er jo den meget nærliggende, at man derved giver et ensidigt og dermed i realiteten falsk billede af virkeligheden overfor læsere, der lever så fjernt fra den, at de kun kender den gennem pressens gengivelse.

Hvis en borgerlig journalist tager ud på Christiania og udelukkende beskriver de ting, der efter hans mening er forkerte derude og trænger til at ændres, de relativt mange kriminelle, stofforbruget, tilfælde af manglende hygiejne o.s.v. – og hvis han samtidig fortier alt det

positive og „normale“, der sker derude, den stærke resocialiserende funktion af eksperimentet, så giver han sine læsere et grundfalsk billede af Christianias virkelighed, selv om hvert ord han skriver sådan set er sandt. Og det er jo netop dette falske billede, der i dag dominerer så manges syn på stedet.

Men nøjagtigt det samme sker, hvis en kritisk dansk journalist tager til Grønland og sender rædselsreportager hjem om alle samfundets skyggesider – som jo vitterligt er der i rigt mål –, og samtidig fortier alt det andet, som dog også er en del af virkeligheden. Man kan vende og dreje det, som man vil, og man kan give de smukkeste motiver. Det er og bliver dog falsk journalistik.

Det er derfor ikke underligt, at Christiania og f. eks. også RUC efterhånden er meget hudløse overfor den borgerlige journalistik – eller at samtlige u-lande har en aversion mod den slags journalistik, som de meget velmenende og sympatiserende vestlige journalister slet ikke begriber. Vi har set masser af eksempler på det. Sisimiutterne var slet ikke begejstrede for Jørgen Roos's efter vores me-

ning fine og indføjte film om deres by – og både i Indien og Kina har der sidste år været pinlige diplomatiske affærer, fordi nogle af Vestens dygtigste filmfolk gengav en virkelighed, som folk derude selv følte var falsk.

Meningen kan være aldrig så god. Hvis resultatet bliver misinformation af læserne, vil deres reaktion også let ske på et forkert grundlag, og de gode intentioner, som journalisten må have haft i retning af at hidføre positive ændringer, kan slå over i det modsatte. Det sikreste grundlag for rigtige beslutninger og fornuftige reaktioner må altid være korrekt information.

Det er altid taknemligt at ville frelse verden, for så er man jo så god. Men det er i reglen utaknemligt at frelse verden, for virkeligheden er altid nuanceret og uoverskuelig og derfor vanskelig at håndtere.

Derfor er det tit let at være en dårlig journalist i Grønland, og forbistret svært at være det modsatte. Det må indrømmes. Men det fritager ikke for at forsøge det svære.